

wideł: zadawana pasza powinna być smaczna i chętnie spożywana przez owce, a także zdrowa i łatwo strawna. Piwnicki dokonał charakterystyki pasz przeznaczonych dla owiec (słoma, plewy, siano, łubin, rośliny okopowe, ziarno, sól, woda). Pisał o żywieniu owiec w owczarni oraz na pastwisku. Zalecał:

- nie paść owiec po deszczu, szronie i rosie;
- poić owce przed wypędzeniem na pastwisko;
- w razie deszczów zadawać owcom przed wypędzeniem na łąkę słomę, siano;
- dawać owcom sól do lizania;
- dodawać, w mokre lata, do wody kwas solny [12].

Przy omawianiu żywienia jagniąt, Piwnicki stwierdził: *W ogóle przy wychowie jagniąt stosować się trzeba do podstawowej bardzo ważnej zasady: kto chce mieć dobre i silne owce – winien maciory karmiące i jagnięta paść intensywnie, żeby się ciało jagnięcia normalnie rozwinąć mogło i pod względem fizjologicznym należycie ukształtowało* [12].

Studia Piwnickiego, a także inne prace publikowane w trzech zaborach, wzbogaciły polską wiedzę na temat hodowli owiec. Rozwój piśmiennictwa na ten temat nastąpił po odzyskaniu przez Polskę niepodległości w 1918 roku.

Literatura: 1. **A.N.**, 1911 – Gospodarz nr 5, s. 76. 2. **Bartyś J.**, 1959 – Hodowla owiec rasowych w dobrach Ordynacji Zamojskiej w pierwszej połowie XIX wieku. W: Studia z Dziejów gospodarstwa Wiejskiego, t. 2, 453-502. 3. **Bartyś J.**, 1963 – Nizinna hodowla owiec w drugiej połowie XVIII i w pierwszej połowie XIX wieku na przykładzie dóbr Ordynacji Zamojskiej. Wrocław. 4. **Brzozowski S.M.** – Rybicki Teofil Józef (1805 – 1859). PSB, t. 33, 320-321. 5. **Eichler R.**, 1913 – Nowe kierunki w hodowli owiec. Warszawa – Lwów. 6. **Kurowski J.N.**, 1858 – Owczarstwo popularne. Nauka chowu owiec poświęcona pomniejszym gospodarzom, a szczególnie oficjalistom gospodarstwa wiejskiego, oraz owczarzom czytać umiejącym. Warszawa. 7. **Laskowski S.**, 1877 – Na czym zależy pomyślność naszego owczarstwa? Poznań. 8. **Łaszczynski W.**, 1891 – Podręcznik dla owczarza. Kraków. 9. **Oczapowski M.**, 1840 – Zasady ogólne hodowli bydła domowych a w szczególności chów owiec. Warszawa. 10. **Pawlikowski K.**, 1840 – Krótka nauka o chowie owiec poprawnych. Lwów – Tarnów – Stanisławów. 11. **Piwnicki T.**, 1910 – Dochód z owiec. Warszawa. 12. **Piwnicki T.**, 1911 – Krótki zarys żywienia owiec. Warszawa. 13. **Pruski W.**, 1930 – Przegląd Hodowlany nr 12, s. 17-21. 14. **Radomska M.**, 1965 – Postępy Nauk Rolniczych nr 3, s. 119-129. 15. **Rybicki T.**, 1847 – Upominek rolniczo-przemysłowy obejmujący wiadomości technologiczne o wełnie, o jej myciu, odtłuszczaniu, bieleniu, i ważniejszych z niej wyrobach. Warszawa. 16. **Sobczak T.**, 1959 – Stan ilościowy hodowli owiec na ziemiach Polski środkowej w XIX wieku. W: Studia z Dziejów Gospodarstwa Wiejskiego, t. 2, 419-452. 17. **Starnawski L.**, 1902 – Gospodarz nr 12, s. 4-5. 18. **Zienkowski J.**, 1825 – O wełnie i owcach. Warszawa.

Wspomnienie działalności naukowej, dydaktycznej i popularyzatorskiej Profesora Andrzeja Frindta (1928-2012)

Całe swoje życie zawodowe Profesor Andrzej Frindt poświęcił dwóm pasjom: pierwsza to działalność naukowa i dydaktyczna, a druga – aktywność na rzecz rozwoju hodowli zwierząt futerkowych. Omawiając pierwszy aspekt trzeba zacząć od stwierdzenia, że swoje życie zawodowe związał ze Szkołą Główną Gospodarstwa Wiejskiego. Tutaj odbył studia wyższe w latach 1946-1951 na Wydziale Rolniczym, uzyskując stopień magistra inżyniera. Jeszcze w trakcie studiów, w roku 1950, podjął równoległe studia na Wydziale Weterynaryjnym, które ukończył w roku 1955, uzyskując tytuł lekarza weterynarii. Pracę naukowo-dydaktyczną rozpoczął 1 kwietnia 1955 r. w Katedrze Ogólnej Hodowli Zwierząt Wydziału Zootechnicznego SGGW, pod kierunkiem prof. dr. Władysława Hermana, początkowo na stanowisku asystenta, a od roku 1961 na stanowisku starszego asystenta. Zakres zainteresowań badawczych i dydaktycznych Katedry obejmował szeroko rozumiany drobny inwentarz, czyli oprócz zwierząt futerkowych mięsożernych i roślinożernych także gołębie, a nawet jedwabniki.

Druga połowa lat pięćdziesiątych to intensywny rozwój krajowej hodowli mięsożernych zwierząt futerkowych i właśnie te

zagadnienia stały się głównym przedmiotem Jego zainteresowań. Ich efektem było podjęcie badań nad typami konstytucyjnymi i dymorfizmem płciowym lisów polarnych, zakończone przedłożeniem rozprawy doktorskiej. Stopień naukowy doktora nauk rolniczych nadała Andrzejowi Frindtowi Rada Wydziału Hodowli Zwie-

rzęta SGGW w roku 1964, wtedy też został powołany na stanowisko adiunkta.

W drugiej połowie lat 60. została zorganizowana uczelniana ferma królików, na której wspólnie z dr Marią Bednarz podjął badania dotyczące mięsnego użytkowania królików. W tym czasie rola produkcji mięsa króliczego na świecie zaczęła gwałtownie rosnąć, wzrastał także eksport mięsa króliczego z Polski. Badania dotyczyły użytkowości rzeźnej królików białych nowozelandzkich, kalifornijskich i ich mieszańców. W pierwszej połowie lat 70. skoncentrował się na zbieraniu materiałów do rozprawy habilitacyjnej. Niezmiernie ważnym problemem krajowej hodowli nerek były wówczas niezadowolające wyniki rozrodu. To zagadnienie zwróciło Jego uwagę i nim postanowił się zająć, analizując wpływ przyjętej metody krycia nerek na ich wyniki produkcyjne, a także dokonując szeregu badań z zakresu morfologii, embriologii, hematologii, fizjologii obydwu gatunków łasicowatych, będących przedmiotem zainteresowania krajowych hodowców (norki i tchórza). Tytuł doktora habilitowanego nada-

ła Andrzejowi Frindtowi Rada Wydziału Zootechnicznego SGGW-AR w roku 1976, na podstawie rozprawy habilitacyjnej pt. „Badania nad rozrodem łasicowatych, ze szczególnym uwzględnieniem norki”.

Koniec lat 70. to okres, kiedy w literaturze zaczęło się pojawiać coraz więcej doniesień o rosnącym znaczeniu stosowania inseminacji w hodowli lisów w krajach skandynawskich. Wraz ze swoim zespołem postanowił włączyć się w ten nurt badań. Obejmowały one kompleks zagadnień związanych z inseminacją: wybór samców-dawców nasienia i charakterystyka ich typów zachowań; pozyskiwanie, ocena, przechowywanie nasienia; badania morfologiczne i histologiczne układu rozrodczego samic; opracowanie metody unasieniania lisów w warunkach terenowych. Efektem tych działań było opublikowanie 3 prac doktorskich pod Jego kierunkiem oraz opracowanie filmu dydaktyczno-szkoleniowego „Inseminacja lisów”, jak również współuczestnictwo w zorganizowaniu kursu inseminatorów lisów. Ta działalność, jak również całokształt dorobku były podstawą do nadania Mu w roku 1987 tytułu naukowego profesora nadzwyczajnego.

Na przełomie lat 80. i 90. Profesor skierował uwagę swoją i kierowanego przez siebie zespołu na zagadnienia poprawy wskaźników rozrodu i odchovu u lisów. Jak zwykle problem ten potraktował bardzo szeroko, podejmując badania nad możliwością stymulacji i synchronizacji rui u samic, analizując zagadnienia przyczyn upadków szczeniąt pod kątem behawioru macierzyńskiego samic, udziału aktywnych i nieaktywnych gruczołów mlekowych u lisc, częstotliwości występowania stanów zapalnych gruczołów mlekowych, jakości pokarmu u samic z zaburzeniami w odchowie, zwiększania odporności szczeniąt w okresie odsadzania. Równocześnie w latach 1994-1996 podjął się koordynacji prowadzenia zleconego przez KBN grantu, na wniosek działającej w Polsce amerykańskiej fundacji charytatywnej HPI, którego celem było opracowanie technologii chowu królików w gospodarstwach drobnotowarowych, z uwzględnieniem aspektów ekonomicznych i socjologicznych. W tym też okresie (w roku 1994) uzyskał tytuł profesora zwyczajnego.

Realizowane później z inspiracji i z udziałem Profesora projekty badawcze były równie interesujące i nowatorskie, dotyczyły bowiem zagadnień wpływu geomagnetyzmu Ziemi na wyniki produkcyjne lisów (z tego zakresu pod Jego kierunkiem wykonano pracę doktorską), a także opracowanie metody wczesnej diagnozy ciąży u lisów pospolitych.

Powyższe zestawienie drogi naukowej Profesora Andrzeja Frindta nie obejmuje wszystkich zagadnień i problemów, jakimi się zajmował, a tylko najważniejsze na tej drodze punkty i etapy. Był promotorem 7 prac doktorskich (dwóch doktorantów jest już po habilitacji) i kilkudziesięciu magisterskich. O Jego pozycji w środowisku świadczy także liczba wykonanych recenzji, m.in. 5 wniosków na tytuł profesora, 8 rozpraw habilitacyjnych wykonanych dla CKK i jednej zagranicznej, 5 rozpraw doktorskich oraz wielu projektów badawczo-rozwojowych, grantów, publikacji naukowych krajowych i zagranicznych, podręczników i skryptów.

W działalności organizacyjnej Profesora Andrzeja Frindta należy wymienić pełnienie przez Niego na Wydziale Zootechnicznym funkcji prodziekana ds. studiów dziennych i ds. studiów zaocznych w latach 70. i 80. W tym też czasie z Jego inicjatywy została uruchomiona na Wydziale specjalność „Hodowla małych zwierząt użytkowych i amatorskich”. Pełnił także funkcję zastępcy dyrektora Instytutu Produkcji Drobiarskiej.

Studenci, którzy Mu wtedy z racji obowiązków byli podlegli mieli praktycznie nieograniczony dostęp do swojego Prodziekana: był gotów z każdym porozmawiać i każdemu pomóc zawsze i wszędzie, nie tylko w gabinecie dziekańskim. Może wprowadzało to nieco chaosu do zarządzania całością spraw Wydziału, ale zjednywało Mu dozągodną wdzięczność studentów. Równie wysoko był ceniony jako wykładowca: w latach 70. hodowla zwierząt futerkowych była przedmiotem do wyboru, jednak zawsze zapisywało się na nią znacznie więcej chętnych niż mogły pomieścić sale dydaktyczne w Brwinowie, toczyły się ostre spory, kto pierwszy zapisał się na fakultet, a kto nie zmieści się na liście obecności. Był także niekwestionowanym autorytetem dla swoich najbliższych współpracowników, których wspierał w rozwoju zawodowym i w życiu osobistym.

Profesor Andrzej Frindt poświęcał się także pracy organizacyjnej poza Uczelnią. Uczestniczył w wielu gremiach zajmujących się zagadnieniami hodowli zwierząt, jako: członek Komitetu Nauk Zootechnicznych PAN, przewodniczący Rady Hodowlanej CSHZ, członek Rady Naukowej przy ZOO w Warszawie, członek Komisji ds. Specjalizacji Zawodowej NOT, członek jury konkursu prac dyplomowych absolwentów szkół rolniczych „Zielone dyplomy”, przewodniczący Komitetu Redakcyjnego „Hodowcy Drobno Inwentarza”. Ta ostatnia funkcja ściśle wiąże się z działalnością popularyzatorską Profesora, która zaowocowała opublikowaniem 211 prac popularnonaukowych, wydrukowanych głównie na łamach wspomnianego periodyku.

Jako podsumowanie działalności naukowej Pana Profesora można podać, że Jego dorobek obejmuje łącznie 325 pozycji, z których wiele zostało opublikowanych w czasopiśmie zagranicznych. Wyniki swoich badań prezentował także na licznych zjazdach, konferencjach, kongresach, sympozjach naukowych.

Już od lat 50. datuje się Jego aktywność na drugiej niwie: praktyczne wykorzystanie posiadanej wiedzy. Od 1958 roku posiadał uprawnienia sędziego licencyjnego do oceny przyżyciowej zwierząt futerkowych. Był bardzo wysoko cenionym przez hodowców specjalistą, zawsze gorąco witany gościem na każdej fermie. Potrafił nie tylko fachowo ocenić zwierzęta i doradzić hodowcy, ale także życzliwie wysłuchać spraw rodzinnych i trosk codziennych, być nierzadko powiernikiem trudnych spraw życiowych a przy tym niezastąpionym towarzyszem długich wieczornych biesiad.

Działalność naukowa, dydaktyczna, popularyzatorska ma swoje odzwierciedlenie w otrzymanych wyróżnieniach i odznaczeniach. Profesor został odznaczony m.in.: Złotym Krzyżem Zasługi, Medalem Komisji Edukacji Narodowej, Odznaką Zasłużony dla Rolnictwa, Złotą Odznaką za Zasługi dla SGGW, Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski i Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski.

Patrząc na Jego działania i osiągnięcia można powiedzieć, że był przez całe życie na drodze, na której wykorzystywał swój potencjał intelektualny, wiedzę i oddanie sprawie hodowli zwierząt futerkowych dla dobra nauki i praktyki hodowlanej oraz dla własnej satysfakcji zawodowej. Jego prawość i szlachetność stanowiły rękojmię, że obcując z Nim zawsze można było liczyć na pomoc i życzliwość nie tylko w sprawach zawodowych i że mieliśmy do czynienia z osobą będącą wybitnym i niekwestionowanym autorytetem, którego postać na zawsze pozostanie w naszej pamięci.

Żegnamy Cię, Kochany Panie Profesorze.

Marian Brzozowski